

Polisi Diogelu

Dyddiad	Diben Cyhoeddi/Disgrifiad o'r Newid	Asesiad Effaith Cydraddoldeb wedi ei gwblhau
Hydref 2018	Cyhoeddiad cyntaf, cymeradwywyd gan y Grŵp Tasg Cydymffurfiaeth	
Mehefin 2020	Adolygu ac ail-gyhoeddi	
Gorffennaf 2021	Adolygu yn dilyn sylwadau gan UKRI	
Rhagfyr 2021	Mân newid yn dilyn sylwadau gan Fwrdd Diogelu Gogledd Cymru	
Mai 2024	Adolygiad cyfnodol, cadarnhau cyfrifoldebau ac ailgymeradwyo	

Swyddog Polisi	Uwch Swyddog Cyfrifol	Cymeradwywyd Gan	Dyddiad
Uwch Swyddog Diogelu, Ymddygiad a Chwynion Myfyrwyr	Ysgrifennydd y Brifysgol	Pwyllgor Cydymffurfiaeth	13 Awst 2024

Caiff y polisi hwn ei adolygu ymhen tair blynedd

1. RHAGARWEINIAD

Nid yw prifysgolion wedi eu cynnwys yn benodol yn unrhyw ddeddfwriaeth diogelu; fodd bynnag, mae Prifysgol Bangor yn cydnabod bod ganddi gyfrifoldeb a rhai pwerau cyfreithiol i ddiogelu'r rhai sy'n gweithio ac yn astudio yn y brifysgol, a'r rhai y daw i gysylltiad â nhw, neu sy'n ymweld ag eiddo'r Brifysgol.

Mae gofynion diogelu Deddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch 2015 hefyd wedi eu cynnwys o fewn *Polisi Prevent* y Brifysgol.

[a] Diffiniadau

Yn y Polisi hwn bydd y geiriau canlynol yn golygu:

Mae **"Plentyn"**, **"Plant"** yn golygu unrhyw un sydd heb gael eu pen-blwydd yn 18 oed eto.

Mae **"Gweithwyr contract"** yn golygu pobl a gyflogir dros dro gan y Brifysgol

Mae **"Swyddog Diogelu"** yn golygu Uwch Swyddog Diogelu, Ymddygiad a Chwynion Myfyrwyr y Brifysgol

Mae **"Arweinydd Diogelu"** yn golygu'r arweinydd diogelu penodedig ar gyfer grŵp diffiniedig.

Mae **"Staff"** yn golygu pawb a gyflogir gan y Brifysgol

Mae **"Myfyrwyr"** yn golygu unrhyw un sydd wedi cofrestru ar hyn o bryd i gael eu haddysgu gan y Brifysgol

Mae **"Eiddo'r Brifysgol"** yn golygu pob adeilad a thir sy'n eiddo i'r Brifysgol neu sy'n cael eu gweithredu ganddi

Mae **"Ymwelwyr"** yn golygu unrhyw un sydd ar eiddo'r Brifysgol am unrhyw reswm, boed nhw wedi eu gwahodd gan staff, myfyrwyr neu fel arall

Mae **"Gwirfoddolwr"** yn golygu unrhyw un sy'n cyflawni gwaith di-dâl yn gyfreithlon i'r Brifysgol

Mae **"Oedolyn sy'n wynebu risg"** yn golygu person sy'n 18 oed neu hŷn, ac y gall fod angen gwasanaethau gofal yn y gymuned oherwydd anabledd meddyliol neu anabledd arall, oedran neu afiechyd ac sydd yn analluog neu a allai fod yn analluog i edrych ar ei ôl ei hun, neu'n analluog i'w amddiffyn ei hun rhag niwed sylweddoli neu ecsbloetio difrifol,¹ a gall fod²:

- yn berson sydd ag anableddau dysgu;
- yn berson sydd â phroblemau iechyd meddwl gan gynnwys dementia;
- yn berson hŷn sydd angen cefnogaeth/gofal;
- yn berson sy'n gorfforol fregus neu'n dioddef o afiechyd cronig;
- yn berson sydd ag anabledd corfforol neu synhwyraidd;
- yn berson sy'n camddefnyddio cyffuriau neu alcohol;
- yn berson sydd ag anhwylder sbectrwm awtistaidd.

Mae **"Pobl ifanc"** yn golygu plant gan gynnwys rhai 16 neu 17 oed

[b] Datganiad o Egwyddorion

Mae Prifysgol Bangor wedi ymrwymo i'r canlynol:

---

¹ Fel y diffinnir yng nghanllawiau Llywodraeth Cymru, *Mewn Dwylo Diogel 2000*

² Polisi Goruchwylio Diogelu Cymru Gyfan 2020

- Darparu, cyn belled ag y bo'n ymarferol resymol, amgylchedd diogel i'w holl staff, myfyrwyr ac ymwelwyr.
- Darparu, cyn belled ag y bo'n ymarferol resymol, amgylchedd sy'n ddiogel rhag niwed i holl aelodau cymuned y Brifysgol.
- Cefnogi hawliau plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg i'w diogelu rhag niwed, rhyddid rhag anafiadau a sicrhau iddynt amgylchedd diogel ac iach.
- Sicrhau bod gweithdrefnau priodol ar waith i ddiogelu plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg rhag camdriniaeth neu niwed.
- Sicrhau bod gweithdrefnau priodol yn eu lle i ymdrin â honiadau o gamdriniaeth.

Mae'r Brifysgol yn cydnabod y bydd llwyddiant y Polisi'n dibynnu ar ei weithredu'n effeithiol. Mae'r Brifysgol wedi ymrwymo i sicrhau bod y Polisi hwn yn cael ei ledaenu o fewn y Brifysgol a bydd y Brifysgol yn darparu hyfforddiant ar gyfer staff allweddol ac eraill fel y bo'n briodol.

Caiff y Polisi a'r gweithdrefnau cysylltiedig eu rheoli gan y Swyddog Diogelu a dylid cyfeirio unrhyw gwestiynau am y Polisi neu ei weithrediadau at y swyddog hwnnw/honno.

Mae arweinwyr diogelu penodedig sydd â chyfrifoldeb am weithrediad y polisi ac am fod â throsolwg dros ddiogelu o fewn eu cylchoedd gorchwyl.

Caiff y Brifysgol hefyd ei llywio a'i harwain gan *Weithdrefnau Diogelu Cymru 2024*³ sy'n manylu ynghylch rolau a chyfrifoldebau hanfodol fel y gall ymarferwyr sicrhau eu bod yn diogelu plant ac oedolion sy'n wynebu risg o gael eu cam-drin a'u hesgeuluso.

[c] Cwmpas y Polisi Diogelu

Mae'r Polisi hwn yn berthnasol i weithgareddau a chyfleusterau'r Brifysgol sy'n ymwneud â phlant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg. Mae'r Polisi hwn yn ymdrin â holl weithgareddau'r Brifysgol a phob digwyddiad sy'n arddel brand y Brifysgol a gynhelir ar eiddo'r Brifysgol, neu mewn safleoedd nad ydynt yn eiddo i'r Brifysgol. Mae hefyd yn cynnwys gweithgareddau a gynhelir ar-lein ar lwyfannau megis Microsoft Teams neu Zoom. Mae'r Polisi hwn yn berthnasol i:

- Pob aelod o staff a gyflogir gan y Brifysgol.
- Pob myfyriwr sydd wedi cofrestru yn y Brifysgol.
- Siaradwyr gwadd, swyddi a chyfarwyddwyr er anrhydedd, gwirfoddolwyr a gweithwyr contract a gyflogir ar ran y Brifysgol.
- Holl Aelodau Cyngor y Brifysgol;
- Pob amgylchiad lle mae plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg yn bresennol ar eiddo'r Brifysgol a / neu'n cymryd rhan yng ngweithgareddau'r Brifysgol.

Wrth gyflawni ei rhwymedigaethau mewn perthynas ag oedolion sy'n wynebu risg (sydd, fe gydnabyddir, dros 18 oed) bydd y Brifysgol, yn ogystal, yn cadw at y gwerthoedd craidd canlynol:

- **Preifatrwydd** - hawl unigolion i gael eu gadael ar eu pennau eu hunain neu heb i neb darfu arnynt ac yn rhydd rhag ymyrraeth neu sylw'r cyhoedd i'w materion personol.

---

³ <https://diogelu.cymru/cy/>

- **Urddas** - cydnabod gwerth cynhenid pobl, waeth beth fo'u hamgylchiadau, trwy barchu eu natur unigryw a'u hanghenion personol; gan drin pobl â pharch.
- **Annibyniaeth a hunan-benderfyniad** - y cyfle i weithredu a meddwl heb orfod troi at rywun arall, gan gynnwys parodrwydd i wynebu risg bersonol resymol wedi'i seilio ar wybodaeth.
- **Dewis** - y cyfle i ddewis yn annibynnol o blith amryw o opsiynau.
- **Hawliau** – cynnal yr holl hawliau sy'n gysylltiedig â dinasyddiaeth.
- **Boddhad** - gwireddu dyheadau a galluoedd personol ym mhob agwedd ar fywyd bob dydd.

[d] **Deddfwriaeth, Polisiâu a Gweithdrefnau Perthnasol**

Mewn perthynas â gweithio gyda phlant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg, dylai staff gadw at yr holl ofynion a gweithdrefnau cyfreithiol yn ogystal ag unrhyw ganllawiau gan y cyrff proffesiynol priodol.

Mae'r Brifysgol yn cydnabod bod ganddi bwerau a dyletswyddau cyfreithiol penodol dan Ddeddfau Plant 1989 a 2004 a Deddf Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1974 i ddiogelu lles plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg sydd ar ei heiddo neu sy'n dod i gysylltiad â'i staff, myfyrwyr, gwirfoddolwyr neu gontractwyr. Deddf 1974.

Pan fo staff y Brifysgol mewn sefyllfa o ymddiriedaeth gyda phlentyn neu berson ifanc, mae perthynas amhriodol dan yr amgylchiadau hynny'n debygol o fod yn drosedd o gamddefnyddio ymddiriedaeth dan Ddeddf Troseddau Rhywiol 2003.

Mae gan y Brifysgol bwerau o dan Ddeddf Adsefydlu Troseddwyr 1974 i ofyn, a hynny yn unig o dan amgylchiadau neilltuol sy'n ymwneud â'r cwrs a astudir, neu'r rôl yr ymgymerir â hi, ynghylch hanes troseddol staff, myfyrwyr neu wirfoddolwyr i asesu unrhyw risg i blant ac i gymryd camau i ddiogelu plant a phobl ifanc yn unol â Deddf Amddiffyn Rhyddid 2012.

Mae rhestr o'r ddeddfwriaeth, polisiâu a gweithdrefnau perthnasol wedi'i chynnwys yn Atodiad 1 y Polisi hwn.

2. MEYSYDD GWEITHGARWCH SY'N CYNNWYS PLANT, POBL IFANC AC OEDOLION SY'N WYNEBU RISG

Nodir y canlynol fel meysydd lle gallai'r Brifysgol fod â chysylltiad â phlant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg, mewn amgylchedd wyneb yn wyneb ac ar-lein (nid yw hon yn rhestr gynhwysfawr):

- Addysgu, goruchwyllo a chefnogi myfyrwyr;
- Unigolion a gyflogir gan y Brifysgol;
- Unigolion sy'n gwneud profiad gwaith yn y Brifysgol;
- Myfyrwyr yn neuaddau preswyl y Brifysgol ac unigolion sy'n dod i ddigwyddiadau preswyl;
- Plant a phobl ifanc sydd mewn llety teulu sy'n cael ei reoli gan y Brifysgol neu sy'n eiddo i'r Brifysgol.
- Plant a phobl ifanc sy'n dod i'r Brifysgol i gymryd rhan mewn gweithgareddau chwaraeon neu hamdden;
- Meithrinfa ar y safle (sydd â'i pholisïau diogelu ei hun);
- Ymweliadau â chyfleusterau chwaraeon y Brifysgol;

- Unigolion sy'n destunau ymchwil;
- Presenoldeb mewn digwyddiadau preifat sy'n cael eu rhedeg yn fasnachol gan y Brifysgol;
- Cynadleddau;
- Ar leoliadau ac mewn lleoliadau proffesiynol a chlinigol eraill;
- Teithiau maes, gwibdeithiau a gweithgareddau eraill megis gwirfoddoli a gweithgareddau cymdeithasol eraill;
- Gweithgareddau cymdeithasau a rhwydweithiau myfyrwyr;
- Unigolion sydd ar eiddo'r Brifysgol gan gynnwys mewn diwrnodau agored neu ddigwyddiadau eraill a drefnir gan y Brifysgol;
- Unigolion sydd ar dir y Brifysgol ar gyfer digwyddiadau a gynhelir gan hurwyr trydydd parti
- Unigolion sy'n mynychu digwyddiadau a drefnir gan y Brifysgol mewn lleoliadau sydd oddi ar eiddo'r Brifysgol.

3. CYFRIFOLDEBAU

[a] Pwyllgor Cydymffurfiaeth

Y **Pwyllgor Cydymffurfiaeth** sy'n gyfrifol am ddatblygu, gweithredu, monitro ac adolygu Polisi Diogelu'r Brifysgol.

[b] Arweinyddiaeth

Ysgrifennydd y Brifysgol yw'r Uwch Swyddog sy'n Gyfrifol am ddiogelu yn y Brifysgol a hi sy'n cadeirio'r Pwyllgor Cydymffurfiaeth.

Yr Uwch Swyddog Diogelu, Ymddygiad a Chwynion Myfyrwyr yw'r Swyddog Diogelu dynodedig yn y Brifysgol ac ef sy'n cadeirio'r Grŵp Cydlynio Diogelu (gan gynnwys Prevent).

Cyfarwyddwr Gweithrediadau'r Gwasanaeth Campws, y Dirprwy Gyfarwyddwr Adnoddau Dynol a'r Uwch Swyddog Diogelu, Ymddygiad a Chwynion Myfyrwyr yw'r arweinwyr Diogelu penodedig ar gyfer Gwasanaethau'r Campws, Staff a Myfyrwyr yn y drefn honno a nhw sy'n gyfrifol am:

- Weithredu a hyrwyddo'r Polisi hwn.
- Sicrhau bod y Polisi'n cael ei fonitro a'i adolygu yn unol ag unrhyw newidiadau mewn deddfwriaeth a / neu ganllawiau ar amddiffyn plant.
- Gweithredu fel y prif bersonau cyswllt o fewn y Brifysgol mewn perthynas ag amddiffyn plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg.
- Sicrhau bod aelodau staff priodol yn cael gwybodaeth, cyngor a hyfforddiant ar amddiffyn plant.
- Sefydlu a chynnal cysylltiad ag asiantaethau statudol lleol gan gynnwys yr heddlu a gwasanaethau cymdeithasol.
- Ymateb yn briodol i ddatgeliadau neu bryderon sy'n ymwneud â llesiant plentyn, person ifanc neu oedolyn sy'n wynebu risg.
- Cadw cofnodion cyfrinachol o achosion amddiffyn plant yr adroddwyd amdanynt ac o'r camau a gymerwyd.
- Lle bo angen, a chan ddilyn Gweithdrefnau Cyfeirio Materion Diogelu'r Brifysgol, cyfeirio neu gymeradwyo cyfeirio achosion at yr Awdurdod Diogelu perthnasol, megis yr Heddlu neu'r Awdurdod Lleol.

[c] Dirprwy Is-gangellorion, Penaethiaid Colegau, Penaethiaid Ysgolion a Chyfarwyddwyr Gwasanaethau Proffesiynol

Dirprwy Is-gangellorion, Penaethiaid Colegau, Penaethiaid Ysgolion a Chyfarwyddwyr Gwasanaethau Proffesiynol yw'r Cydlynwyr Diogelu penodedig ar gyfer eu priod Goleg, Ysgol neu Wasanaeth a dylent sicrhau fod dirprwy addas yn cael ei benodi. Wrth gyflawni eu dyletswyddau gallant bennu aelod o'r staff i weithredu ar eu rhan. Mae Cydlynnydd Diogelu penodedig yn gyfrifol am y canlynol:

- i) Sicrhau bod asesiad risg yn cael ei wneud ar unrhyw raglen neu weithgaredd sy'n cynnwys plant, pobl ifanc a / neu oedolion sy'n wynebu risg (mae templed ar gyfer asesu risg gweithgareddau a rhaglenni wedi ei gynnwys yn Atodiad 4), a sicrhau fod y rhaglen neu'r gweithgaredd wedi eu cynllunio, eu trefnu a'u cyflwyno, (gan gynnwys nodi'n benodol unrhyw faterion sy'n ymwneud â diogelu), mewn modd sy'n gyson â'r Polisi hwn;
- ii) Sicrhau bod trefniadau ar waith i nodi plant, pobl ifanc neu oedolion sy'n wynebu risg sydd o fewn eu maes cyfrifoldeb a gwneud yn siŵr bod trefniadau digonol ar waith i sicrhau bod aelodau priodol o staff yn cael eu hysbysu;
- iii) Sicrhau bod unrhyw swyddi lle mae gan staff fynediad sylweddol heb oruchwyliaeth at blant a phobl ifanc yn cael eu nodi a bod y gweithdrefnau gwirio statudol perthnasol (megis gwiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd) yn cael eu cynnal. Os penderfynir nad oes angen gwiriad gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd gyfer swydd, rhaid cadw cofnod o'r sail resymegol dros hynny. Mae gwybodaeth am y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd a sut i benderfynu a oes angen gwiriad ganddynt ar gyfer swydd ar gael yn <https://www.gov.uk/government/organisations/disclosure-and-barring-service>;
- iv) Sicrhau bod rhaglenni gradd a modiwlau y maent yn eu cynnal yn cael eu hasesu i nodi unrhyw gyswllt sylweddol, heb oruchwyliaeth gyda phlant a phobl ifanc, a lle nodir cyswllt o'r fath yna bod manyleb y rhaglen a'r modiwl yn datgan yn glir bod angen dilyn gweithdrefnau gwirio (megis gwiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd);
- v) Sicrhau bod staff, myfyrwyr a gwirfoddolwyr sy'n cymryd rhan mewn unrhyw raglen neu weithgaredd sy'n cynnwys plant / pobl ifanc a / neu oedolion sy'n wynebu risg wedi'u hyfforddi'n ddigonol, a phan fo angen bod gwiriadau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd yn cael eu cynnal;
- vi) Lle bo'n berthnasol, rhoi gwybod i Swyddog Diogelu'r Brifysgol am fesurau penodol i amddiffyn plant mewn rhaglen neu weithgaredd, gan gynnwys, lle bo'n briodol, enw'r sawl a benodir i ofalu am y mesurau amddiffyn plant hynny.
- vii) Sicrhau wrth lunio cytundebau partneriaeth a masnachfaint bod gofynion y Polisi Diogelu yn cael eu cynnwys a'u hadlewyrchu yn yr holl ddogfennau perthnasol.
- viii) Sicrhau bod gweithdrefnau addas ar waith o fewn eu maes cyfrifoldeb sy'n awdurdodi, neu beidio, aelodau staff a myfyrwyr i ddod â phlant neu bobl ifanc i eiddo'r Brifysgol. Erys plant yn gyfrifoldeb i'w rhiant, gwarcheidwad neu berson cyfrifol a ddaeth â nhw i eiddo'r Brifysgol.

[d] Y rhan mae rhieni, gofalwyr, gwarcheidwaid a chynrychiolwyr cyfreithiol yn ei chwarae

Mae'r Brifysgol wedi ymrwymo i sicrhau bod rhieni, gofalwyr, gwarcheidwaid a chynrychiolwyr cyfreithiol yn gwbl ymwybodol o'r gweithgareddau a'r risgiau y gall plant, pobl ifanc ac (lle y bo'n bosibl) oedolion sy'n wynebu risg ddod ar eu traws fel rhan o weithgareddau'r Brifysgol.

Onid yw'r person ifanc yn fyfyrwr neu'n weithiwr yn y Brifysgol, ceisir cydsyniad rhiant/gwarcheidwad/gofalwr (naill ai'n uniongyrchol gan rieni, gwarcheidwad neu ofalwr yr unigolyn neu drwy ysgol neu gorff trefnu arall) cyn i'r Brifysgol ymgymryd â gweithgaredd sy'n cynnwys plant neu bobl ifanc, neu (lle bo hynny'n briodol) oedolion sy'n wynebu risg, boed hynny ar neu oddi ar eiddo'r Brifysgol neu mewn amgylchedd ar-lein.

Pan fo myfyrwr dan 18 oed pan gaiff ei dderbyn i'r Brifysgol, bydd gofynion *Polisi a Gweithdrefnau Prifysgol Bangor ar gyfer Myfyrwyr iau na 18 oed* yn berthnasol.

4. DIOGELU MEWN AMGYLCHEDD AR-LEIN

[a] Addysgu, Dysgu, Cefnogi ac Ymchwil

- i. Mae darparu gwasanaethau ar-lein yn caniatáu i'r Brifysgol gael cyrhaeddiad ehangach, a chefnogi, addysgu a gwneud ymchwil gyda mwy o blant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg. Gall y gweithgareddau hyn gynnwys
  - Gweithgareddau addysgu a dysgu;
  - Gweithgareddau ymchwil;
  - Fforymau;
  - goruchwyllo ar-lein a chyfarfodydd mentora;
  - gwasanaethau cwnsela ar-lein;
  - sgwrsio a negeseuon gwib;
  - ffrydio byw
- ii. Rhaid i staff sy'n ymgymryd â gweithgarwch ar-lein ar ran y Brifysgol sicrhau bob amser eu bod yn defnyddio iaith sy'n addas i'r oedran wrth gyfathrebu a rhaid iddynt hefyd sicrhau bod pob cyfathrebiad yn berthnasol i'r gwaith y maent yn ymwneud ag ef.
- iii. Rhaid i'r staff ddefnyddio cyfrifon Prifysgol Bangor i gyfathrebu â phlant, pobl ifanc a/neu oedolion sy'n wynebu risg. Mae hyn yn cynnwys negeseuon e-bost, neu'r cyfryngau cymdeithasol ac ni ddylid defnyddio cyfrifon personol byth. Yn ogystal, lle bo hynny'n bosib, rhaid i'r unigolion ddefnyddio dyfais sy'n eiddo i Brifysgol Bangor i gyfathrebu.
- iv. Yn ogystal, rhaid i'r staff sicrhau eu bod yn deall sut mae'r gwahanol fathau o lwyfannau cyfathrebu'n gweithio, a beth yw eu cyfyngiadau o ran oedran (lle bo'n berthnasol). Er enghraifft, terfyn oedran isaf Facebook yw 13 oed. Bydd gwirio gyda NetAware yn caniatáu i'r staff ddarganfod beth yw'r cyfyngiadau oedran ar amrywiol lwyfannau'r cyfryngau cymdeithasol.

- v. Mae'n hanfodol bod y staff bob amser yn gofyn am gydsyniad gwybodus priodol gan rieni / gwarcheidwaid / gofalwyr / cynrychiolwyr cyfreithiol os ydynt yn dymuno tynnu lluniau a/neu rannu lluniau o blentyn, person ifanc neu oedolyn sy'n wynebu risg at unrhyw bwrpas.

[b] Ffrydio byw

Mae ffrydio byw yn ffordd wych i'r brifysgol gysylltu â'r gymuned ehangach, ond mae'n rhaid i staff sy'n ystyried ffrydio digwyddiad fod yn ymwybodol o ddiogelwch a lles unrhyw blant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg sy'n rhan o'r digwyddiad

- ii. Yn benodol, mae'n rhaid i'r staff sicrhau bod yr holl gyfranogwyr, ond yn enwedig plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg, yn gwbl ymwybodol o natur y digwyddiad, y ffaith y bydd yn cael ei ffrydio'n fyw, ac y bydd unrhyw sylwadau a wnânt yn cael eu gweld gan eraill.
- iii. Mae'n hanfodol sicrhau bod yr holl gyfranogwyr, ond yn enwedig plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg, yn cael eu hatgoffa i beidio â rhannu unrhyw wybodaeth bersonol yn ystod y digwyddiad ffrydio byw, ac i beidio ag ymateb i gyfathrebu / cyswllt gan unigolion nad ydynt yn eu hadnabod. Lle bo modd, dylid rheoli mynediad i'r ffrydio byw yn ofalus ac argymhellir defnyddio trefn fewngofnodi a chyfrinair i gyfyngu ar y gynulleidfa.
- iv. Dylid gwneud cyfranogwyr yn ymwybodol â phwy i gysylltu os ydynt yn gweld neu'n clywed unrhyw beth sy'n peri gofid neu'n amhriodol, a rhaid i'r staff sicrhau, pa bynnag lwyfan y maent yn ei defnyddio, eu bod yn deall y gosodiadau preifatrwydd ac yn gwybod sut mae rhoi gwybod ynglŷn ag unrhyw gynnwys tramgwyddus neu gamdriniol.
- v. Os gofynnir i aelodau staff gyfrannu at ddigwyddiad ffrydio byw allanol, rhaid sicrhau eu bod yn gwybod pa gynnwys a ddefnyddir yn ystod y digwyddiad, p'un a yw'n briodol ar gyfer oedran y cyfranogwyr, a phwy fydd aelodau'r gynulleidfa.
- vi. Rhaid cytuno ynglŷn â defnydd y ffrwd fyw ar ôl ei darlledu ac esbonio hynny i'r holl gyfranogwyr, cyn y digwyddiad.

5. GWEITHDREFNAU GWIRIO

Mae'n ofyniad cyfreithiol ar y Brifysgol i sicrhau bod yr holl weithdrefnau gwirio priodol yn cael eu dilyn ar gyfer staff, myfyrwyr a gwirfoddolwyr sy'n gweithio'n gyson neu'n rheolaidd gyda phlant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg. Rhaid i'r weithdrefn wirio gael ei dilyn gan y Dirprwy Is-ganghellor/Pennaeth Coleg/Pennaeth Ysgol/Cyfarwyddwr Gwasanaeth Proffesiynol perthnasol, neu eu swyddog dynodedig.⁴

Lle mae swydd, rôl neu weithgaredd yn cynnwys mynediad sylweddol a heb oruchwyliaeth at blant, pobl ifanc neu oedolion sy'n wynebu risg, a hynny yn gyson neu'n rheolaidd, gall y Brifysgol, yn ôl ei doethineb, ac i'r graddau y mae'r gyfraith yn caniatáu, ei gwneud yn ofynnol

---

⁴Cewch gyngor pellach am yr holl weithdrefnau gwirio gan yr adran Adnoddau Dynol.

i staff neu fyfyrwyr ddatgelu unrhyw gofnodion troseddol a allai fod ganddynt drwy gael gwiriad gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd ar y lefel briodol cyn i unrhyw gyswllt ddigwydd.⁵

Dylai Dirprwy Is-gangellorion, Penaethiaid Colegau, Penaethiaid Ysgolion a Chyfarwyddwyr / Penaethiaid Gwasanaethau Proffesiynol hefyd ymgyswrttu â gofynion *Polisi Moeseg Ymchwil* y Brifysgol⁶ a allai nodi ei bod yn ofynnol i rai unigolion sy'n cynnal ymchwil gyda phlant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg ddilyn y gweithdrefnau gwirio priodol.

Bydd y Brifysgol, trwy'r Adran Adnoddau Dynol, yn cynnal Gwiriadau Safonol neu Fanylach priodol y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd mewn perthynas â swyddi neu swyddogaethau sy'n cynnwys gofalu, hyfforddi, goruchwyllo, gwirfoddoli gyda, neu fod yn gyfrifol am, blant, pobl ifanc neu oedolion sy'n wynebu risg, a hynny'n rheolaidd.

Mae'r Brifysgol wedi ymrwymo i drin gwybodaeth bersonol categori arbennig⁷ yn ofalus ac yn gyfrinachol. Dim ond os oes angen gwybod y cynhelir Gwiriadau gan y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd a chânt eu hasesu gan yr Uwch Swyddog perthnasol a fydd yn gweithredu'n ddiduedd ac yn deg.

Mae Deddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf 2006 a Deddf Diogelu Rhyddidau 2012 yn darparu ar gyfer creu cynllun cyfeirio, archwilio cefndir a gwahardd drwy'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd. Mae gan y Brifysgol ddyletswydd gyfreithiol i gyfeirio pobl at y Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd (ar ôl cwblhau prosesau disgyblu mewnol y Brifysgol) pan fyddant wedi niweidio plentyn neu oedolyn sy'n wynebu risg, neu os oedd perygl o niwed. Ni chaiff unrhyw un sydd wedi ei wahardd weithio na gwirfoddoli gyda grŵp neu grwpiau hyglwyf y maent wedi eu gwahardd rhag gweithio â nhw.

6. CYFRIFOLDEB YN YMWNEUD Â HONIADAU O NIWED

Mae polisi'r Brifysgol yn datgan:-

- [a] Os oes gan unrhyw aelod staff, unrhyw fyfyrwr neu unrhyw wirfoddolwr wybodaeth, pryderon neu amheuan bod plentyn, person ifanc neu oedolyn sy'n wynebu risg yn dioddef, wedi dioddef neu'n debygol o fod mewn perygl o ddioddef niwed, yna mae'n rhaid iddynt gyfeirio'r mater at Swyddog Diogelu'r Brifysgol a fydd yn cadw mewn cyswllt â'r asiantaethau statudol perthnasol.
- [b] Yn ogystal, os oes gan unrhyw aelod o staff, myfyrwr neu wirfoddolwr bryderon penodol yn ymwneud â diogelwch neu les plentyn, person ifanc neu oedolyn sy'n wynebu risg ar unrhyw raglen neu weithgaredd neu wrth iddynt ddefnyddio cyfleusterau'r Brifysgol, dylent godi'r mater gyda'ch Dirprwy Is-ganghellor, Pennaeth Coleg, Pennaeth Ysgol neu Gyfarwyddwr / Pennaeth Gwasanaeth Proffesiynol fel y

---

⁵ Bydd hyn yn cynnwys myfyrwyr a staff megis cwnselwyr; mentoriaid, uwch wardeiniaid; pennaeth neuadd; staff diogelwch; gwasanaethau myfyrwyr; gweithwyr ieuencid gwirfoddol a thiworiaid personol myfyrwyr dan 18 oed.

⁶ Gellir cael arweiniad pellach ar safle gwe'r Gwasanaethau Cyfreithiol a Chydymffurfiaeth.

⁷ Gwybodaeth am hil; tarddiad ethnig; gwleidyddiaeth; crefydd; aelodaeth o undeb llafur; geneteg; biometreg (pan ddefnyddir hynny at ddibenion adnabod); iechyd; bywyd rhywiol; neu gyfeiriadedd rhywiol unigolyn.

Cynrychiolydd Diogelu penodedig a fydd yn cyfeirio'r mater at Arweinydd neu Swyddog Diogelu'r Brifysgol.

- [c] Bydd unrhyw atgyfeiriadau a wneir i'r Arweinydd neu'r Swyddog Diogelu yn cael eu hystyried cyn cyfeirio'r mater ymlaen at yr asiantaethau statudol perthnasol cyn gynted â phosib.
- [d] Ymdrinnir â datgeliadau o fewn y Gwasanaeth Cwnsela o dan y Cod Ymddygiad proffesiynol perthnasol ar gyfer Cwnselwyr a Seicotherapyddion. Trosglwyddir gwybodaeth i'r Swyddog Diogelu pan ystyrir hynny'n briodol gan y Gwasanaeth Cwnsela.

O dan adran 3 Deddf Troseddau Rhywiol 2003 mae'n drosedd i unrhyw un 18 oed a hŷn ymgymryd ag unrhyw weithgarwch rhywiol â rhywun sydd yn iau na'r oedran hwnnw pan fônt mewn safle o ymddiriedaeth mewn perthynas â'r person iau. Mae safle o ymddiriedaeth yn cynnwys edrych ar ôl pobl ifanc sydd mewn addysg llawn amser.

7. PLANT / POBL IFANC Y STAFF A'R MYFYRWYR

Mae Myfyrwyr a Staff sydd â phlant yn gyfrifol am sicrhau eu bod yn cydymffurfio ac yn dilyn rheolau lleol a ddarperir gan eu Coleg, Ysgol neu Wasanaeth, neu'r Coleg, yr Ysgol neu'r Gwasanaeth y maent yn ymweld â nhw.

Y staff a'r myfyrwyr sy'n dod â phlant neu bobl ifanc i eiddo'r Brifysgol sy'n bennaf gyfrifol am oruchwyliaeth a diogelwch y plant neu'r bobl ifanc hynny.

Dylai myfyrwyr hefyd ymgynghori â *Pholisi'r Brifysgol ar Feichiogrwydd a Mamolaeth Myfyrwyr* o ran dod â phlant ar y campws.

8. DIWYDRWYDD DYLADWY: GWEITHREDU'R POLISI GYDA PHARTNERIAID

- [a] Rhaid i bob contract ymchwil ac addysg sy'n cynnwys gweithio gyda sefydliadau partner, fynd trwy broses diwydrwydd dyladwy'r Brifysgol y bydd y Gwasanaethau Cyfreithiol a Chydymffurfiaeth yn ei goruchwyllo. Bydd rhan o'r broses diwydrwydd dyladwy yn cynnwys sefydlu pa systemau, polisiau a gweithdrefnau sydd gan unrhyw sefydliad partner ar waith sy'n ymwneud â diogelu ac amddiffyn plant ac oedolion sy'n wynebu risg, gan gynnwys sefydlu a oes ganddynt bolisi diogelu neu ddogfen gyfatebol sy'n rhoi cyfrifoldeb ar aelodau'r sefydliad.
- [b] Bydd yn ofynnol i sefydliadau partner nad oes ganddynt Bolisi Diogelu a/neu nad oes ganddynt god ymddygiad sy'n ymwneud â diogelu plant ac oedolion sy'n wynebu risg gadw at ddarpariaethau'r Polisi hwn.
- [c] Rhaid i Brif Ymchwilwyr ddarparu cefnogaeth i'r Gwasanaethau Cyfreithiol a Chydymffurfiaeth i sicrhau bod y Polisi hwn yn cael ei ddwyn i sylw'r unigolyn/unigolion arweiniol perthnasol yn y sefydliad(au) partner a bydd datganiad yn cael ei gynnwys yng nghontractau'r Brifysgol gyda sefydliadau partner yn nodi eu bod, trwy lofnodi'r cytundeb, yn cytuno i gadw at Bolisi Diogelu Prifysgol Bangor.

Ni fydd y Brifysgol yn gallu ymuno mewn partneriaeth â sefydliadau sydd naill ai heb bolisiâu diogelu/amddiffyn plant priodol a / neu god ymddygiad ar waith neu sydd ddim yn cytuno i gadw at Bolisi Diogelu Prifysgol Bangor.

Os oes gan bartneriaid allanol Bolisi Diogelu / Cod Ymddygiad eu hunain ar waith yna dylid darparu copi ohonynt i'r Gwasanaethau Cyfreithiol a Chydymffurfiaeth i sicrhau eu bod yn bodloni gofynion y Brifysgol.

- [d] Bydd staff sefydliadau partner yn gallu mynychu hyfforddiant diogelu'r Brifysgol pe bai canlyniad y prosesau diwydrwydd dyladwy yn awgrymu y byddai hynny o fudd.
- [e] Er mwyn cydymffurfio â Pholisi Diogelu Data'r Brifysgol, dylid cytuno ar unrhyw gyfnewid gwybodaeth sy'n ymwneud â gweithgarwch diogelu cyn llofnodi unrhyw Gytundeb neu Gontract a gall fod ar ffurf Cytundeb Rhannu Data rhwng y partïon.
- [f] Dylai unrhyw bryderon neu achosion sy'n codi sy'n ymwneud â sefydliad partner gael eu hadrodd i Brifysgol Bangor cyn gynted â phosib trwy'r Swyddog Diogelu. Pan wneir cwyn am aelod o staff sefydliad partner neu am y sefydliad partner yn ei gyfanrwydd, dylid rhoi gwybod am hyn cyn gynted â phosib i Swyddog Diogelu Prifysgol Bangor a fydd yn gweithio gyda'r sefydliad partner i ymchwilio i'r mater. Efallai na fydd ymchwiliad o'r fath yn digwydd nes bod casgliadau unrhyw ymchwiliad gan un o asiantaethau gorfodi'r gyfraith yn hysbys, ond gwneir asesiad risg o'r penderfyniad hwn ar y pryd gan y Swyddog Diogelu.

Os mai canlyniad yr achos troseddol neu unrhyw ymchwiliad yw bod plentyn neu oedolyn sy'n wynebu risg wedi ei gam-drin neu ei ecsbloetio, ni all unrhyw waith parhaus gyda'r sefydliad partner gynnwys yr unigolyn a oedd yn destun yr ymchwiliadau hynny. Os oes lle i gredu bod honiad o gam-drin neu ecsbloetio plentyn neu oedolyn sy'n wynebu risg wedi cael ei drin yn amhriodol gan y sefydliad partner, yna rhoddir ystyriaeth ddifrifol i dynnu cyllid yn ôl neu dynnu allan o unrhyw berthynas bartner. Yn y pen draw, Bwrdd Gweithredol y Brifysgol fydd yn gwneud y penderfyniad hwn.

8. HYFFORDDIANT AC ARWEINIAD

Mae'n hanfodol bod hyfforddiant ar faterion sy'n berthnasol i'r polisi hwn yn cael ei ddarparu ar gyfer staff, myfyrwyr a gwirfoddolwyr perthnasol.

Bydd y Brifysgol yn darparu sesiynau briffio a hyfforddiant i staff, myfyrwyr a gwirfoddolwyr perthnasol fel rhan o raglen Hyfforddiant Staff yr adran Adnoddau Dynol o leiaf unwaith y flwyddyn. Yn ogystal, bydd recordiad o'r hyfforddiant ar gael i staff ar unrhyw adeg rhwng y sesiynau hyfforddi. Gellir trefnu gweithdai hyfforddi ar gyfer staff sydd â gofynion diogelu uwch drwy safeguarding@bangor.ac.uk.

Bydd y Brifysgol yn darparu canllawiau a chefnogaeth wedi eu diweddarau o bryd i'w gilydd drwy'r Swyddog Diogelu.

ATODIAD 1

Mae deddfwriaeth berthnasol mewn perthynas â'r Polisi hwn yn cynnwys ond heb fod yn gyfyngedig i'r dogfennau a ganlyn neu'r rhai sy'n cyd-fynd â nhw neu a ddaw i'w disodli yn ddiweddarach:

Deddf Diogelu Data 2018

Deddf Amddiffyn Plant 1999

Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn

Deddf Troseddau Rhywiol 2003

Deddf Plant 2004

Deddf Diogelu Grwpiau Hyglwyf 2006

Deddf Amddiffyn Rhyddidau 2012

Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014

Deddf Plant a Gwaith Cymdeithasol 2017

Deddf Anffurfio Organau Cenhedlu Benywod 2003

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Deddf Datgelu er Lles y Cyhoedd 1998

Deddf Gwrthderfysgaeth a Diogelwch 2015

Yn ogystal, dylai'r ddeddfwriaeth a'r dulliau gweithredu canlynol gael eu hystyried hefyd:

Deddf Safonau Gofal 2000

Gweithdrefnau Diogelu Cymru 2019

Qualifying to Teach – Professional Standards for Qualified Teacher Status and Requirements for Initial Teacher Training

Canllawiau'r Gwasanaeth Datgelu a Gwahardd

Rheoliadau Rheoli Iechyd a Diogelwch yn y Gwaith 1999

Rheoliadau Darparu a Defnyddio Cyfarpar Gwaith 1998

Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011

Mae polisiâu perthnasol y Brifysgol yn cynnwys y canlynol, ond nid ydynt wedi'u cyfyngu iddynt:

Polisi a Gweithdrefnau Prifysgol Bangor ar gyfer myfyrwyr iau na 18 oed

Polisi Derbyniadau

Polisi Dyrannu'r Neuaddau

Polisi Cysylltiadau Personol Staff a Myfyrwyr

Polisi Iechyd a Diogelwch

Polisi Diogelu Data

Polisi Prevent

Plant ar y Campws

Rheoliadau Technoleg Gwybodaeth (yn dilyn o'r adran ar-lein)

ATODIAD 2

Gweithdrefnau ac Arweiniad

Disgwylir i staff gyfrannu'n weithredol at ddiwylliant sefydliadol lle na chaiff ymddygiad amhriodol ei oddef.

Mae'r gweithdrefnau hyn yn rhoi cyngor i staff y Brifysgol ar y camau y dylid eu cymryd mewn perthynas ag amddiffyn plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg. Mae'n bwysig bod y staff yn rhoi esiampl drwy ymddygiad rhagorol, a dylent gofio y gallai rhywun arall gamddehongli eu gweithredoedd, waeth pa mor dda eu bwriadau. Rhaid rhoi ystyriaeth briodol bob amser i'r hyn sy'n amgylchedd priodol a beth sy'n ymddygiad priodol mewn perthynas â phlant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg.

ARWYDDION O GAM-DRIN

Mae staff y Brifysgol sydd mewn cysylltiad rheolaidd a chyson â phlant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg mewn sefyllfa dda i sylwi ar arwyddion allanol o gam-drin. Fodd bynnag, dylai holl staff y Brifysgol fod yn ymwybodol o'r arwyddion a'r symptomau, a dylent roi gwybod am unrhyw arwyddion allanol o gam-drin a/neu newidiadau anesboniadwy mewn ymddygiad.

Mae arwyddion posibl yn cynnwys:-

[a] Esgeulustod

- Esgeulustod corfforol: Dillad annigonol, twf gwael, eisiau bwyd / diffyg maeth
- Esgeulustod emosiynol, dibyniaeth ormodol, chwilio am sylw

[b] Camdriniaeth Rywiol

- Arwyddion corfforol, rhy aeddfed i'w (h)oed a/neu encilgar neu dawedog.

[c] Camdriniaeth Ariannol neu Faterol

Yn deillio o gamwaith neu anwaith ar ran eraill, gan gynnwys lladrad, twyll a phwysau'n ymwneud ag ewyllysiau, eiddo neu etifeddiaeth, camddefnydd a chamadfeddiad o fuddion.

- anallu sydyn neu na ellir ei esbonio i dalu biliau;
- tynnu arian o gyfrifon heb eglurhad neu'n sydyn;
- y gwahaniaeth rhwng asedau ac amodau byw boddhaol;
- amharodrwydd gan oedolyn sy'n wynebu risg / perthnasau i dderbyn unrhyw gymorth a fyddai'n golygu gwariant pan nad yw cyllid yn broblem (DS: mae rhai pobl yn naturiol ddarbodus);
- diddordeb anghyffredin gan aelodau'r teulu a phobl eraill yn asedau'r oedolyn sy'n wynebu risg;
- eiddo personol ar goll megis darluniau neu emwaith.

Nid yw'r arwyddion hyn ynddynt eu hunain yn brawf o gamdriniaeth, ond maent yn codi amheuan. Os yw aelodau staff yn gweld arwyddion sy'n peri pryder iddynt, dylent ofyn am arweiniad gan eu rheolwr llinell a / neu Swyddog Diogelu'r Brifysgol.

ADRODD AM ARWYDDION O GAMDRINIAETH

Os oes gan unrhyw aelod o staff wybodaeth, pryderon neu amheuan fod plentyn, person ifanc neu oedolyn sy'n wynebu risg yn dioddef, wedi dioddef neu'n debygol o ddioddef niwed, yna mae'n rhaid iddynt sicrhau bod y pryderon yn cael eu cyfeirio at Swyddog Diogelu'r Brifysgol cyn gynted â phosibl

Nid lle aelodau staff unigol yw penderfynu a yw honiad yn wir ai peidio. Ni ddylai aelod staff fyth geisio delio ag amheuaeth, honiad na digwyddiad gwirioneddol o gamdriniaeth ar ei ben ei hun.

Rhaid rhoi gwybod am bryderon cyn gynted â phosibl a pan fo unigolyn mewn perygl uniongyrchol o niwed neu gam-driniaeth, rhaid hysbysu'r Swyddog Diogelu ar lafar ar unwaith. Os yw'r pryderon yn ymwneud â'r Swyddog Diogelu, dylid eu cyfeirio at Ysgrifennydd y Brifysgol.

CYNGOR I STAFF

Dylid trin pob unigolyn yn gyfartal, gyda pharch ac urddas. Dylai staff sicrhau bod plant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg yn cael eu hamddiffyn rhag unrhyw wahaniaethu yn eu herbyn ar unrhyw sail, yn cynnwys gallu, a dylent herio sylwadau ac ymddygiad gwahaniaethol.

Os yw unigolyn yn dweud wrthyh eu bod nhw neu unigolyn arall yn cael eu cam-drin:-

- Dangoswch eich bod wedi clywed yr hyn y mae'n ei ddweud, a'ch bod yn ei gymryd o ddifrif.
- Anogwch ef/hi i siarad, ond peidiwch ag awgrymu atebion na gofyn cwestiynau arweiniol. Ceisiwch beidio â thorri ar draws pan fydd yn siarad.
- Eglurwch pa gamau y mae'n rhaid i chi eu cymryd, a hynny mewn ffordd sy'n briodol i oed yr unigolyn.
- Peidiwch ag addo cadw'r hyn a glywsoch yn gyfrinach, gan fod gennych gyfrifoldeb i ddatgelu gwybodaeth i'r rhai sy'n rhaid iddynt gael gwybod.
- Ysgrifennwch yr hyn a glywsoch, gan ddefnyddio'r union eiriau os oes modd.
- Nodwch y dyddiad, yr amser, y lle a'r rhai oedd yn bresennol yn y drafodaeth.
- Rhowch wybod am eich pryderon cyn gynted ag y bo modd i'ch rheolwr llinell neu'r Swyddog Diogelu.
- Peidiwch â mynd i wynebu'r camdriniwr honedig
- Peidiwch â phoeni nad yw pobl am eich credu – mae'n llawer gwell trafod unrhyw bryderon

Os ydych yn poeni ynghylch ymddygiad unrhyw oedolyn (gan gynnwys aelod o staff y Brifysgol) tuag at blant / pobl ifanc neu oedolion sy'n wynebu risg

- Peidiwch ag anwybyddu'ch pryderon
- Peidiwch â chodi'r peth yn uniongyrchol gyda'r unigolyn

- Trafodwch eich pryderon gyda'ch rheolwr llinell neu'r Swyddog Diogelu

Cyfarfodydd preifat gyda phlant/pobl ifanc/oedolion sy'n wynebu risg

- Dylai staff bob amser weithio mewn amgylchedd agored ac ni ddylent byth gael eu gadael ar eu pennau eu hunain gyda phlentyn, person ifanc neu oedolyn sy'n wynebu risg.
- Lle bo angen cyfweiliad cyfrinachol neu gyfarfod un-i-un, dylid ei gynnal mewn ystafell gyda drws agored neu lle mae'n bosibl gweld beth sy'n digwydd yno. Lle nad yw hyn yn bosibl, dylai oedolyn arall fod wrth ymyl bob amser.

Gofalu am blant/pobl ifanc

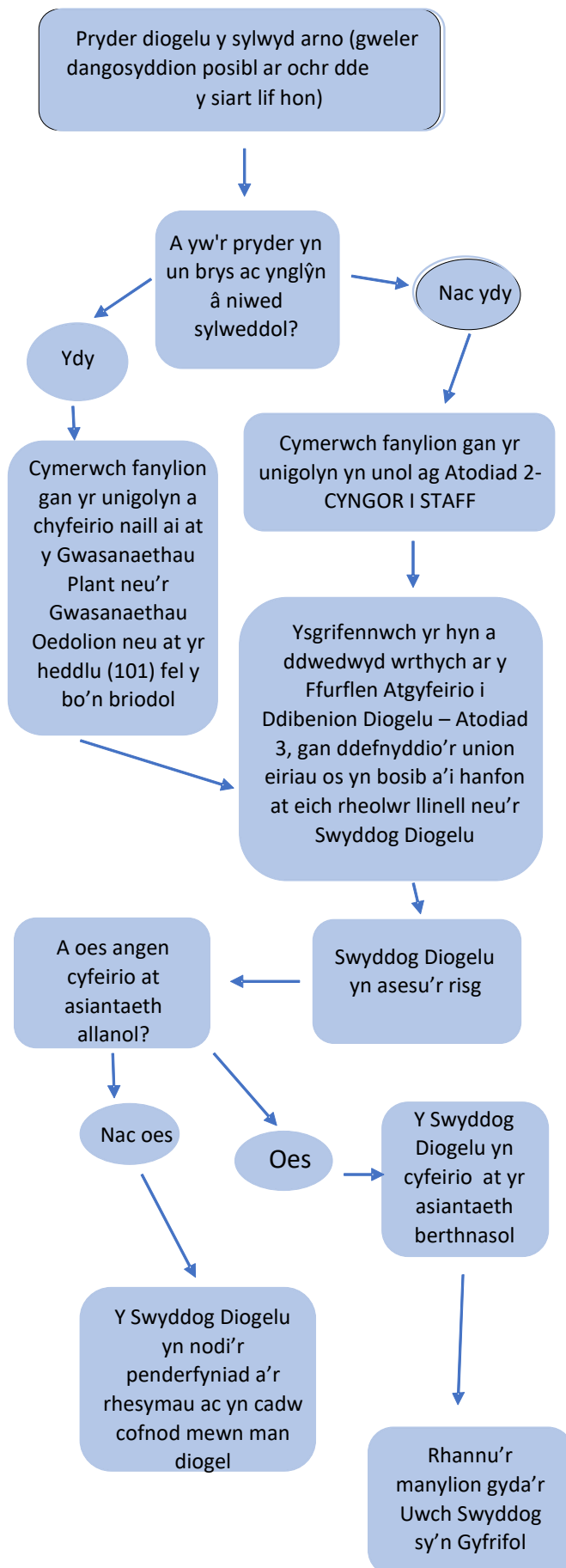
- Os oes raid i staff roi cymorth cyntaf i rywun dan 18 oed, dylent sicrhau, lle bynnag y bo'n bosibl, bod myfyrwyr a/neu staff eraill yn bresennol os oes unrhyw amheuaeth y gellid camddehongli cyswllt corfforol.
- Ni ddylai staff byth wneud cysylltiad corfforol gyda phlentyn neu berson ifanc heb achos. Lle bo plentyn neu berson ifanc mewn cyfyngder angen ei gysuro'n gorfforol, dylai staff sicrhau ei fod yn briodol, a ddim yn ddiangen.
- Os bydd aelod staff yn teimlo bod ei (g)weithredoedd wedi cael eu camddehongli, neu ei bod yn bosibl iddynt gael eu camddehongli, dylai drafod y mater gyda Deon Coleg, Pennaeth Ysgol neu Gyfarwyddwr Gwasanaeth Proffesiynol cyn gynted ag sy'n bosibl. Dylech gadw cofnod ysgrifenedig o'r digwyddiad.

Cyngor Cyffredinol i Staff

- Dylai staff bob amser sicrhau bod eu perthynas a'u dull, yn arbennig gyda phlant, pobl ifanc neu oedolyn sy'n wynebu risg, yn briodol, gan ofalu nad yw eu hymddygiad yn ennyn sylwadau neu ddyfalu.
- Dylai staff bob amser gadw pellter diogel a phriodol gyda phlant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg.
- Os bydd plant neu bobl ifanc o'r ddau ryw am gael eu goruchwyllo, dylai aelod staff gwrywaidd a benywaidd fod gyda nhw bob amser.
- Mewn digwyddiadau preswyl, ni ddylai staff fynd i mewn i ystafelloedd plant/pobl ifanc ar eu pennau eu hunain, na'u gwahodd i mewn i'w hystafelloedd eu hunain. Os oes angen i aelod staff fynd i mewn i ystafell plentyn/person ifanc, yna rhaid i oedolyn arall fod yn bresennol bob amser.
- Ni ddylai staff fyth ddefnyddio grym corfforol yn erbyn rhywun arall oni bai ei fod yn ataliad rhesymol i'w ddiogelu ef/hi neu berson arall, neu i ddiogelu eiddo. Dylid bob amser gofnodi digwyddiadau'n ysgrifenedig yn syth wedyn, ynghyd â datganiad tyst lle bo'n bosib.

Cyngor wedi'i addasu o ganllawiau'r Adran Addysg a Gwyddoniaeth *“Working Together for the Protection of Children from Abuse: Procedures within the Education Service”*

Atodiad 3: Siart Ilif

ARWYDDION O GAM-DRIN

Mae staff y Brifysgol sydd mewn cyswllt rheolaidd ac am gyda phlant, pobl ifanc ac oedolion sy'n wynebu risg mewn sefyllfa dda i sylwi ar arwyddion allanol o gamdriniaeth, fodd bynnag dylai pob aelod o staff y Brifysgol fod yn ymwybodol o'r arwyddion a'r symptomau a dylent roi gwybod am unrhyw arwyddion allanol o gam-drin a/neu newidiadau anesboniadwy mewn ymddygiad

Mae arwyddion posibl yn cynnwys:

a] Esgeulustod

- Esgeulustod corfforol: Dillad annigonol, twf gwael, eisiau bwyd / diffyg maeth
- Esgeulustod emosiynol, dibyniaeth ormodol, ceisio sylw

[b] Camdriniaeth rywiol

- Arwyddion corfforol, rhy aeddfed i'w (h)oed a/neu encilgar neu dawedog

[c] Camdriniaeth Ariannol neu Faterol

Yn deillio o gamwaith neu anwaith ar ran eraill, gan gynnwys lladrad, twyll a phwysau'n ymwneud ag ewyllysiau, eiddo neu etifeddiaeth camddefnydd a chamadfeddiad o fuddion

- anallu sydyn neu na ellir ei esbonio i dalu biliau
- tynnu arian o gyfrifon heb eglurhad neu'n sydyn;
- anghysondeb rhwng asedau ac amodau byw boddhaol;
- amharodrwydd gan oedolyn sy'n wynebu risg / perthnasau i dderbyn unrhyw gymorth a fyddai'n golygu gwariant pan nad yw cyllid yn broblem (DS: mae rhai pobl yn naturiol ddarbodus);
- diddordeb anghyffredin gan aelodau'r teulu a phobl eraill yn asedau'r oedolyn sy'n wynebu risg;
- eiddo personol ar goll megis darluniau neu emwaith.

Nid yw'r arwyddion hyn ynddynt eu hunain yn brawf o gamdriniaeth, ond maent yn codi amheuan. Os yw aelodau staff yn gweld arwyddion sy'n peri pryder iddynt, dylent ofyn am arweiniad eu rheolwr llinell a/neu Swyddog Diogelu'r Brifysgol.

Enw'r Ysgol / Adran:

Dyddiad yr Asesiad Risg:

1. Beth yw'r peryglon?	2. Pwy allai gael eu niweidio?	3a) Gwerthuswch y perygl	3b) Beth ydych chi eisoes yn ei wneud?	3c) Pa gamau pellach sydd eu hangen?	4. Sut byddwch chi'n gweithredu ar yr asesiad?
<i>Rhestrwch y peryglon.</i>	<i>Rhestrwch pwy allai gael eu niweidio.</i>	<i>Uchel: gallai ddigwydd yn eithaf hawdd Canolig: gallai ddigwydd weithiau Isel: annhebygol, er y gallai ddigwydd</i>	<i>Rhestrwch yr hyn sydd eisoes wedi'i wneud i leihau'r tebygolrwydd o niwed neu i wneud unrhyw niwed yn llai difrifol</i>	<i>Mae angen i chi sicrhau eich bod wedi lleihau'r risgiau er mwyn cymharu'r hyn rydych chi eisoes yn ei wneud ag arferion da. Os oes gwahaniaeth, rhestrwch yr hyn sydd angen ei wneud.</i>	<i>Cofiwch flaenoriaethu. Dylech ymdrin yn gyntaf â pheryglon sydd â risg uchel ac a all achosi canlyniadau difrifol. Gweithredu Gan bwy Erbyn pryd</i>
<i>Enghraifft o Berygl - Methiant staff i ddilyn canllawiau ynghylch adrodd am bryderon.</i>	<i>Gall plant gael eu niweidio oherwydd diffygion wrth ymdrin â phryderon amddiffyn plant neu oherwydd peidio ag adrodd am bryderon o'r fath.</i>	<i>Uchel</i>	<i>Gofynnir i staff ddarllen/bod yn ymwybodol o'r polisi a'r gweithdrefnau amddiffyn plant.</i>	<i>Addysg trwy hyfforddiant mewn gweithdy diogelu.</i>	<i>Swyddog Diogelu</i>
Perygl A					
Perygl B					
Cwblhawyd gan:			Llofnod:		